بررسی

دیزنی‌لند؛ آمریکای واقعی

کتاب «نامونده‌ها و نامود» از مهم‌ترین آثار ژان بودریار است که به‌تازگی با ترجمه پیروز بیزی به فارسی منتشر شده است. بودریار در این اثر به توصیف رابطه‌ای می‌پردازد که بیان نموده‌اند. نشانه‌ها و جامعه برقرار است و جایگاه وانموده‌ها را در جامعه معاصر روشن می‌کند. وانموده‌ها از دیدگاه بودریار نسخه‌هایی کپی‌شده از چیزهایی است که پای در دنیای بیرون‌ها و درون‌ها نهاده و از همه دیده‌اند. وانموده نیز الگوبرداری از عملکرد فرایندها و سیستم‌ها در دنیای واقعی است. بودریار ادعا می‌کند که در جامعه کنونی، نمادها و نشانه‌ها جایگزین واقعیت و معنا شده‌اند و تجربه بشری صرفاً تقلیدی از واقعیت است. اما به باور او در روزگار ما وانموده حقیقت را پنهان نمی‌کند، بلکه «این حقیقت است که پنهان می‌کند چیزی نیست جز واقعیت». در این مقاله، در واقع، وانموده‌ها همان دلالت‌ها و نمادهایی‌اند که در قالب فرهنگ و رسانه‌ها واقعیت ادراک‌شده را بر می‌سازند و بر مبنای این درک اکتسابی است که زندگی و حیات مشترک ما معنادار می‌شود.

بودریار در فصل اول توضیح وانموده را با تمثیلی از یکی از داستان‌های بورخس آغاز می‌کند: «نقشه‌برداران امپراتوری نقشه‌ای با جزئیات کامل تهیه می‌کنند که کل سرزمین‌های امپراتوری را با دقت پوشش می‌دهد اما هنگام به زوال امپراتوری، این نقشه نیز به‌تدریج فرسوده می‌شود و در شرف نابودی قرار می‌گیرد و در نهایت تنها چند تکه باریک از آن را می‌توان در بیابان‌ها یافت. این شکل انتزاعی و برخوردار از زیبایی ماتافیزیک که به وجه تباهی گذاشته و گواهی بر شکوه و افتخار یک امپراتوری است، مانند لاشه‌ای می‌پوسد و به دل زمین بازمی‌گردد. عمر این داستان اکنون به سر رسیده و شاید بتوان گفت دیگر تنها از جذابیت اندک و وانموده‌های دست دوم برخوردار است.» بودریار از این تمثیل استفاده می‌کند تا بحران دنیای مدرن را نشان دهد. اینکه پس از سقوط امپراتوری حقیقت و اصححالال قلمرو اسطوره‌ای اکنون با واقعیتی بدون اصل و بنیاد و با جهانی مواجهیم که برای تفاوت‌گذاری بین این یا آن موضوع متفاوت، معیار و منطقی اساسی نداریم. از این پس، نقشه مقدم بر سرزمین است (تقدم وانموده‌ها) نظر بودریار در جهان پیامدرن یا انسان و جهانی روبه‌رویمیم که دیگر نمی‌توان آنها را نشانه، به عالم مرجع ارجاع داد. بنابراین، به عالم مرجع ارجاع نمی‌دهیم و وانموده‌هایی درآمده که به عنوان واقعیت تولید می‌شود. وانموده، دیگر مربوط به یک قلمرو یک موجود مرجع، یا یک جوهر نیست، بلکه تولید الگوهای امر واقعی است؛ امری فاقد خاستگاه و فاقد واقعیت یا به تعبیر او «ابرواقعیت».

بودریار برای توضیح امر ابرواقعی «دیزنی‌لند» را مثال می‌زند. دیزنی‌لند نمونه کامل انواع وانموده‌های پیچیده است. در درجه نخست، نوعی بازی وانموده‌ها و کپی‌ها و تقلیدها بر دزدان دریایی، سرزمین مرزی، جهان آینده و... است. گمان بر این بوده است که خیالی‌بودن این جهان سبب موفقیت این عملیات شده است. اما آنچه مردم را به خود جلب می‌کند، جهان کوچک جامعه و لذات مذهبی در مقیاسی کوچک در آمریکای واقعی با تمامی محدودیت‌ها و خوشی‌های آن است. مردم آنمیلی خود را در خارج از محوطه آن پارک می‌کنند. در داخل به صف می‌ایستند و در هنگام خروج به حال خود رها می‌شوند. بنابراین در جامعه با حمایت نمادین از آمریکا ترسیم می‌شود. حتی در نزاع‌شناسی افراد و توده مردم، در اینجا، کلیه ارزش‌ها به صورتی میناتیوری و کارتونی و در حالتی مومیایی‌شده می‌کنند. در داخل به کپی‌ها و نمادها و فرهنگ خود حوله حال خود رها می‌شوند. بنابراین در جامعه تا نمایی عینی از آمریکا ترسیم می‌شود. حتی در ریخت‌شناسی افراد و توده مردم، در اینجا، کلیه ارزش‌ها به صورتی میناتیوری و کارتونی و در حالتی مومیایی‌شده و توام با آرامش ستایش می‌شوند. بر این اساس، اسکان تحلیل ابودلوئیکی دیزنی‌لند فراهم می‌آید: چگونه زندگی زندگی آمریکایی، مدیحه‌سرای برای ارزش‌های آمریکایی، جامه‌جایی آرمانی واقعیتی متناقض، اما همه اینها، جبهه‌ای جدی برای زندگی را پنهان می‌کند و این طراحی ابودلوئیک خود پوشش برای وانموده‌ای از نوع سوم است: دیزنی‌لند برای به وجود آمدن و ادامه وانموده‌های کشور و این امر را پنهان سازد که آمریکای «واقعی» همان دیزنی‌لند است. تا جدودی مانند اینکه بگویم زندان‌ها برای این به وجود آمده‌اند که این امر را پنهان کند که کل جامعه در همه جلوه‌های عادی و معمولش شکل زندان را دارد.

بودریار به رابطه مشترکی می‌پردازد که بین امر ابرواقعی، واقعیت می‌بیند و وانموده‌ها وجود دارد. رابطه‌ای که به باور او هرچند مهم است، حول از دسترفتن توانایی تشخیص و اثبات امر واقعی است، اما به وانموده‌ای تبدیل شده که نه تنها می‌تواند خود را به جای واقعیت جا زند، بلکه می‌تواند موقعیت وانموده‌ای این واقعیت وانموده را هم به تعلق خود درآورد. زیرا با محو تفاوت بین واقعی و وانموده، اکنون خود قلمرو وانموده‌هاست که به سازواره تولید امر واقعی و وانموده مجبر شده است. از این‌رو باید از تولید و نشانه‌های مربوط است. هیچ گمام از جوامع ما نمی‌دانند چگونه به سوی امر واقعی، قدرت و امر اجتماعی بنشینند که در این فقدان شریک است. تنها از طریق احیای مصنوعی همه اینهاست که ما سعی در گریز از این واقعیت داریم. به باور او از طریق پیچش غیرمنتظره رویدادها و طنزی که قبل‌تر تاریخ نیست، این مرگ امر اجتماعی سبب ظهور سوپالیسم خواهد شد.

او با بررسی پدیده‌هایی همچون هولوکاست، سندرم چینی، موزه زیرزمینی، هایپرمارکت‌ها، هولوگرام و رسانه‌ها و صنعت تبلیغات و داستان‌های علمی و تخیلی تلاش می‌کند به تحلیل و توضیح نظم وانموده و جایگزینی آن با معنا در رسانه بپردازد. مثلاً درباره هولوکاست بودریار تصریح می‌کند که آنچه هیچ‌کس نمی‌خواهد بگوید این است که «این واقعه عمدتاً و منحصراً ویدادی بود تلویزیونی. بدین معنا که تلاش می‌شود آتش ویدادی دست نوبر برخورد است» هم‌انگیزی که اینکه به سردری گسیده دوباره مشتعل شود. از نظر او این نخستین بیشوه‌ای است که «سیستم‌های سرد» بود، یعنی سیستم‌های بازاندازی و بازبودسازی که در اشکالی دیگر از جمله شبکه سرد به کار گرفته شدند تا از ویدادی سرد از طریق رسانه‌ای سرد یعنی تلویزیون و برای توده‌هایی مجدداً شعله‌ور سازد که خود سردند. «آنها تنها این فرصت را می‌یابند که لرزشی را در خلمس کنند و جاز و احساسات پس از مرگ شوند. لرزشی که بازدارنده است و باعث می‌شود آنان با نوعی آگاهی زیبایی‌شناسانه از این فاجعه نیز به وقوع فرامونتی بسیارند.» از نظر بودریار دیگر امیدی به معنا نیست و بی‌شک این جبر خوبی است. آنچه معنا سطوح زودگذر است و از این اعمال کرده است و آنچه معنا شده دلیلت به منظور اعمال سطوح روشنگری آن را نابود ساخت. یعنی ظواهر، فانتازیند و در برابر نیهیلیسم معنا با بی‌معنایی آسیب‌ناپذیرند و از اینجاست که اغوای آغاز می‌شود.

وانموده‌ها و وانمود
ژان بودریار
ترجمه: پیروز بیزی
ناشر: ثالث
قیمت: ۲۶۵۰۰ تومان

گفت‌وگو با هنری ژیرو نظریه‌پرداز تعلیم‌وتربیت انتقادی

زبان آموزش نولیبرالی

ترجمه: رحمان بوذری

هنری ژیرو منتقد فرهنگی آمریکایی‌کانادایی و یکی از نظریه‌پردازان مؤسس تعلیم‌وتربیت انتقادی در ایالات متحده است. او به حیث کارهای تحقیقاتی‌اش در حوزه مطالعات فرهنگی، مطالعات جوانان، تعلیم‌وتربیت انتقادی، فرهنگ عامه، مطالعات رسانه، نظریه اجتماعی و سیاست آموزش عمومی و آموزش عالی مشهور است. موضوعات مورد علاقه او به‌خصوص چیزی است که خود تحت عنوان «عامه جوانان» شرکتی‌کردن آموزش عالی، سیاست نولیبرالیسم، حمله به سواد عمومی و فروپاشی حاکم عمومی، تعلیم‌وتربیت عمومی، ماهیت آموزشی سیاست؛ و ظهور خطرناک متنوع جوانان در سرتاسر جهان می‌خواند. برخی از کتاب‌های اخیر او عبارت‌اند از: «جنگ نولیبرالیسم بر سر آموزش عالی» (۲۰۱۴)، «خشونت فراموشی سازمان‌یافته» (۲۰۱۴)، «فکرهای خطرناک در عصر اقتدارگرایی جدید» (۲۰۱۵)، «اعتیاد آمریکا به تروریسم» (۲۰۱۶)، «آمریکا در جنگ با خود» (۲۰۱۷)، «به‌خواندن‌اخرین عرصه عمومی» (۲۰۱۸)، و «کابوس آمریکایی: رویارویی با فاشیسم» (۲۰۱۸). ژیرو در مصاحبه زیر به دستورکار نولیبرالیسم در حوزه آموزش می‌پردازد. از نظر او، «آموزش عالی، در هماهنگی هر چه بیشتر با نیروهای بازار، عمدتاً مملو از تدریس اصول تجارت و ارزش‌های شرکتی است. و در یک فرهنگ حسابرسی نولیبرال مدیران دانشگاه همان ارزشی را دارند که هیئت‌مدیره شرکت‌ها یا بوروکرات‌ها. با کالایی‌شدن بیش‌ازپیش دانش بسیاری از دانشکده‌ها مک‌دونالدی شده‌اند و نتیجه آن را می‌توان در برنامه‌های آموزشی آنها دید که شبیه منوی فست‌فودهاست. از این گذشته، استادان دانشگاه روزبه‌روز بیشتر تابع الگوی مناسبات کاری و افزایش والمارت می‌شوند. مناسباتی که هدفشان به گفته توام جامسکی «کاهش هزینه‌های کار و افزایش سرسردگی کارگران» است. در عصر بی‌ثباتی و انعطاف‌پذیری، اکثر اساتید بازوقوت شده‌اند. حداقل حقوق می‌گیرند، مهار شرایط کاری‌شان را از دست داده‌اند، پادش‌هایشان کم شده و در کلاس‌هایشان بحث‌های انتقادی مربوط به موضوعات اجتماعی را طرح نمی‌کنند. چون می‌ترسند شغل‌شان را از دست بدهند. مورد آخر شاید اصلی‌ترین موضوعی است که آزادی بیان و آزادی دانشگاهی را محدود می‌کند. به‌علاوه، خیلی از این اساتید یا چندرغاز حقوقی که می‌گیرند نیز دنبال‌اند ماه را به آخر برسانند. بعضی‌هایشان حتی کوپن غذا می‌گیرند. اگر وضع اساتید دانشگاه‌ها از این قرار است و کارگران خدماتی محسوب می‌شوند، وضع دانشجویان چندان بهتر نیست و به شان مصرف‌کننده و مشتری تنزل یافته‌اند. به‌علاوه، نه فقط دانشجویان را با ارزش‌های رقابت‌جوانانه، خصوصی‌شده و بازارمحور نولیبرالیسم خوکرده‌اند بلکه آنها را با این ارزش‌ها به شیوه‌های مختلف جزاندهنده‌اند. فلاب شیریه‌های فوق‌العاده سنگین، بدهی‌های نجومی به بانک‌ها و سایر نهادهای مالی و نبودن کاری مناسب. نولیبرالیسم، در مقام یک پروژه و جنبش، نمی‌گذارد معلمان و سایرین شرایطی ایجاد کنند که به دانشجویان فرصت دهد دانش و شجاعت مدنی لازم را کسب کنند تا حس بیچارگی و کلبی‌مسلکی را مغلوب و امید را عملی بیابند. نولیبرالیسم، در مقام ایدئولوژی، با هر دولتمند کمکی از دموکراسی در تضاد است و دموکراسی را دشمن بازار می‌داند؛ ولی اگر شهروندان خودایین، منتفع خویش، کنجکاو، فکور و مستقل نباشند دموکراسی به هیچ کار نمی‌آید. اگر قرار است دموکراسی در جامعه‌ای دوام‌ورا و انتخاب‌های حیاتی کند و در فرایند تصمیم‌گیری‌هایی مشارکت کند که زندگی روزمره، اصلاح نهادها و خط‌مشی بسازد و احداث تأثیر قابل‌ملاحظه بر جهان دارد، این ویژگی‌ها ضروری است.

آموزش عالی شاید یکی از معدود نهادهای باقی‌مانده در جوامع نولیبرالی باشد که فضای حمایتی در اختیار جوانان می‌گذارد تا سؤال کنند. زیر سؤال ببرند و بر خلاف جریان آب شنا کنند. نولیبرالیسم چنین فضایی را خطرناک می‌یابد. نولیبرال‌ها هر کاری کرده‌اند تا آموزش عالی را از این بیرند. یعنی آموزش عالی به منزله فضایی که در آن دانشجویان می‌توانند شهروندی آزادیخواه شده و یاد بیایند. استادان می‌توانند در ساختار حکم بر آن مشارکت داشته باشند. و آموزش می‌تواند به‌عنوان یک حق تعریف شود. نه امتیاز

گفت‌وگو با هنری ژیرو نظریه‌پرداز تعلیم‌وتربیت انتقادی

به حقیقت، تفکر انتقادی، و الزام آن به دفاع از عدالت و مسئولیت‌پذیری در محافظت از منافع جوانانی که وارد جهانی می‌شوند مملو از نابرابری، طرد و خشونت چه در خانه و چه در بیرون از خانه. آموزش عالی شاید یکی از معدود نهادهای باقی‌مانده در جوامع نولیبرالی باشد که فضایی حمایتی در اختیار جوانان می‌گذارد تا سؤال کنند. زیر سؤال ببرند و بر خلاف جریان آب شنا کنند. نولیبرالیسم چنین فضایی را خطرناک می‌یابد. نولیبرال‌ها هر کاری کرده‌اند تا آموزش عالی را از این بیرند. یعنی آموزش عالی به منزله فضایی که در آن دانشجویان می‌توانند شهروندی آزادیخواه شده و یاد بیایند. استادان می‌توانند در ساختار حکم بر آن مشارکت داشته باشند. و آموزش می‌تواند به‌عنوان یک حق تعریف شود. نه امتیاز

دوموج مترادف علیه تروریسم

گروه اندیشه: نوام جامسکی زبان‌شناس، فیلسوف آنارشیست و نظریه‌پرداز معاصر آمریکایی است که مثل همه جهای دنیا در ایران نیز کمتر شناخته‌شده است. اگرچه او را در زبان‌شناسی مدرن می‌دانند و نظریه معروف دستور زایشی- گشتاری او در دهه ۱۹۶۰ انقلابی در زبان‌شناسی معاصر به پا کرد و آثارش در این زمینه آغازگر پژوهش‌های نوینی در عرصه زبان‌شناسی زبان شد، اما در عرصه عمومی او را بیشتر به خاطر آرا و آثارش در مسائل اخلاقی و سیاسی می‌شناسند. او بسیار اهل مصاحبه است و تقریبا در همه زمینه‌های اخلاقی و سیاسی اظهارنظر می‌کند؛ از سیاست داخله و خارجه آمریکا گرفته تا وضعیت خاورمیانه و فلسطین و محیط زیست و غیره. مواضع او را باید در منظومه دینی و سیاسی‌اش در راستای ستیز با سیاست‌های داخلی و خارجی ایالات متحده و مبارزه با امپریالیسم جهانی دنبال کرد. برای نمونه می‌توان به اعلام موضع او در قبال مسائله کردستان اشاره کرد که برخلاف مواضع دیگرش، با سیاست‌های دولت‌های منطقه همسو بود. البته جامسکی مواضع متناقض که نگرفته است؛ مثلا با اینکه از سقوط دیوار برلین استقبال کرد ولی می‌ترسید پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی مجموعه درهم‌پیچیده نظامی- صنعتی آمریکا بر جهان حاکم شود. یا اتفاقاتی که بعدها در جهان رخ داد رخ داده است و تایید شد. او امکان تحقق این امر را درک و باعث می‌شود آنان با نوعی آگاهی زیبایی‌شناسانه از این فاجعه نیز به وقوع فرامونتی بسیارند.» از نظر بودریار دیگر امیدی به معنا نیست و بی‌شک این جبر خوبی است. آنچه معنا سطوح زودگذر است و از این اعمال کرده است و آنچه معنا شده دلیلت به منظور اعمال سطوح روشنگری آن را نابود ساخت. یعنی ظواهر، فانتازیند و در برابر نیهیلیسم معنا با بی‌معنایی آسیب‌ناپذیرند و از اینجاست که اغوای آغاز می‌شود.

امواج تروریسم، اربابان جهان و بحران غزه از نظر چامسکی

امپراتور و متحدانش

دریاوه فلسطین
ناشر: ثالث
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

غزه در بحران
ناشر: ثالث
قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

چه کسی بر جهان حکومت می‌کند
ناشر: ثالث
قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

امپراتوران و دزدان دریایی
ناشر: ثالث
قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

گزارش

اقبال عموم مردم به کتاب‌های علمی

ایبنا: در میان آمارهای ارائه‌شده از سوی خانه کتاب، کتاب‌هایی که در حوزه علوم علمی در سال جاری منتشر شده‌اند ۱۳میلیون۳۴هزار و ۳۳۲ نسخه بوده است. بیش از ۹۵ درصد از این کتاب‌ها در حوزه دانشگاهی و کمک‌درسی بودند و تعداد بسیار کمی از این رقم جزء کتاب‌های پرطرفدار و پرمخاطب علمی به شمار می‌رود. نکته حائز اهمیت اینجاست که برخی ناشران پرسابقه که در عرصه‌های کوناکون ازجمله تاریخ، فلسفه و ادبیات به انتشار کتاب می‌پرداختند، در سال‌های اخیر رویکرد متفاوتی نسبت به انتشار کتاب داشته‌اند. این ناشران کتاب‌هایی از حوزه علم منتشر کرده‌اند که توجه مخاطب عموم را به خود جلب کرده و رویکرد عامه‌پسندانه داشت. اگر سری به آمارهای مربوط به این دست کتاب‌های حوزه دانش بزنیم متوجه خواهیم شد که تعداد کتاب‌هایی که در چاپ اول منتشر شده بیشتر از کتاب‌هایی است که چندمین چاپ خود را پشت سر می‌گذارند. انتشارات مازیار از آن دست ناشران پرسابقه‌ای بوده که تقریبا در تمام سال‌های گذشته از این ناشر بسیار ارزشمند است. وی با انتشار ۲۱ کتاب علمی عامه‌پسند و شش عنوان کتاب در حوزه علوم علمی روانه بازار نشر کرده که تمامی آنها کتاب‌هایی است برای عموم. از میان این کتاب‌ها «فیزیک نامیک‌ها» و «طرح بزرگ» بیش از ۹ بار چاپ شده و کتاب «جهان‌های موازی» بیش از ۱۲ بار چاپ شده است. نشان‌دهنده آن است که موضوعاتی مانند جهان‌های موازی و زمان در فیزیک مورد توجه مردم به حساب می‌آید و علاوه بر آن حکایت از ظرفیت بالای نشر علمی-عمومی در کشور دارد. مهرداد کاظم‌زاده مدیر انتشارات مازیار در فکت‌وکو با خبرنگار ایبنا درباره علت توجه به انتشار کتاب‌های علمی گفت: «در سال‌های اخیر به کتاب‌های علمی توجه ویژه نشان دادیم. علاوه بر علاقه شخصی خودم به این نوع کتاب‌ها، به این مسئله پی بردیم که ناشران فعال در این عرصه شمار زیادی ندارند؛ به همین دلیل احساس کردیم فضا برای تولید و انتشار کتاب‌های علمی در این حوزه بسیار زیاد است». وی با اشاره به وضعیت کتاب‌های علمی در سالی که گذشت افزود: «امسال شرایط نشر کتاب‌های علمی مانند دیگر کتاب‌ها بالتهاب نبود و می‌توان گفت سال پرتنش و سختی را نداشتند البته توجه و علاقه مردم به دانشمندانی نظیر هاوکینگ یا ماجاث چالش‌برانگیز عضو فیزیک اصلی‌ترین نقش را در فروش کتاب داشته است. با توجه به اینکه کتاب‌های علمی عامه‌پسند هیچ حمایتی از سوی سازمان‌ها از جمله آموزش و پرورش نمی‌شود شرایط بدی ندارند. چراکه مخاطبان کتاب‌های علمی طیف وسیعی از افراد جامعه را تشکیل می‌دهد و در سال‌های اخیر آنی بازار خوبی برای آن پیش‌بینی می‌شود». کاظم‌زاده درباره هدف خود از حوزه انتشار کتاب‌های علمی-عمومی گفت: «در حقیقت کتاب‌های علمی یک ابزار برای ارتقای سطح دانش آموزان تا رفع علم را در پیش گیرند. هدفمان از ابتدای انتشار اینگونه کتاب‌ها این بوده تا نسل جوان به ویژه نوجوانان را به علم علاقه‌مند کنیم. در واقع نسبت به نسلی علمی خوب‌بین هستیم و آینده خوبی را برای این کتاب‌ها تصور می‌کنم». او درباره سالی که بر نشر گذشت گفت: «در کل امسال برای ناشران سال عجیب و در حقیقت دشواری بود. کراکی گفاد و زینک مشکلات بسیاری را برای ناشران به ویژه در نیمه دوم سال به وجود آورد». این ناشر افزود: «طراز از این عوامل، مشکل اصلی افتاده حاکم بر کتاب است. تصور کنید ناشری با تمام سختی‌ها و گرانی کاغذ، کتاب را روانه بازار نشر می‌کند اما باید صرفه اقتصادی بلندمدتی را برای آثارش در نظر بگیرد و اغلب مراکز پخش شه توسعه‌خیابان‌های جنوبی و شمالی را ناشران ذکر این اصلا به نشر نیست». کاظم‌زاده گفت: «به اعتقاد من هیچ کالای دیگری به اندازه کتاب اینگونه زیرفشار نیرو نیست. چراکه ناشر در روند تهیه ملزومات کتاب از جمله کاغذ، چاپ و غیره باید به صورت نقدی توسعه‌خیابان کند اما در زمینه فروش کتاب‌هایش باید توسعه‌های بلندمدت را در سوی مراکز پخش برای خود متصور شود».

از دیگر ناشران برگذار در بخش کتاب‌های علمی عامه‌پسند نشر سیزان است. این نشر نام آشنایی برای اغلب علم‌دوستان و منجمان آماتور است و کمتر افرادی در این زمینه سیزان را نمی‌شناسند. حبیب فروغی در فکت‌وکو با ایبنا درباره وضعیت کتاب‌های علمی در سال جاری گفت: «خوشبختانه در فروش کتاب‌های علمی موفقیت نسبی را نسبت به سال گذشته تجربه کردیم. همچنین در سال جاری کتاب‌هایی را به چاپ مجدد رساندیم که در اولین چاپ خود با استقبال مردم روبه‌رو نشده بودند و در چاپ‌های بعدی فروش خوبی داشتند. این امر نشان‌دهنده توجه و علاقه مردم به کتاب‌های علمی در سال‌های اخیر است». او با اشاره به زمینه‌سازی بهتر برای شناخت بیشتر مردم از کتاب‌های علمی افزود: «نیازی که کتاب‌های علمی در فضای نشر داریم این است که باید معرفی بهتری از کتاب‌های علمی صورت گیرد. علاوه بر آن مراکزی را درگیر فروش کتاب‌های اینچنینی کرد که سایقه و توجه بالایی در زمینه فروش و پخش کتاب دارند».

انتشارات کوتنبرگ هم از آن دست ناشرانی بوده که در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای نسبت به کتاب‌های علمی و جذابیت‌های آن داشته است. با اینکه این نشر امسال فقط سه کتاب در حوزه علم برای عموم منتشر کرده ولی این کتاب‌ها تیراژ قابل توجهی داشته‌اند. کتاب «فیزیک در چند دقیقه» و «زندگی اسرارآمیز مورچه‌ها» از این دسته کتاب‌ها هستند که هرکدام تیراژ چندهزارتایی داشتند. بابک کاشیچی، مدیرمسئول انتشارات کوتنبرگ، در فکت‌وکو با خبرنگار ایبنا درباره علت توجه این انتشارات به چاپ و انتشار کتاب‌های علمی عمومی گفت: «دو علت اصلی باعث شد که فعالیت خود را در حوزه کتاب‌های علمی بیشتر کنیم. یکی اینکه اعتقاد ما این است علم باید در میان عموم مردم جریان پیدا کند و کتاب‌های علمی ویژه دانشگاهان و متخصصان علم نیست». وی افزود: «به عقیده من چاپ کتاب برای افتاد عموم مردم که مخاطب جدی کتاب‌های دانشگاهی نیستند، اتفاق فعالیت مشکلی است. دلیل بعدی این بود که در تهیه مسائل اخیر افراد عموم نسبت به کتاب‌های علمی بیشتر بوده است. اینکه مردم بسیار سؤال‌های علمی روزمره خود را در کتابی بیابند و مطالعه نوینده کتاب را نشان می‌دهد. این بود باعث می‌شود اهالی نشر و ناشران علاقه و سلیقه مردم را در عامر و کمد کتاب و بفهمند در این زمینه مردم عمد سمت‌وسوی خود را در نهایت در همان عرصه کتاب‌های بیشتر منتشر کنند. مرکانه خود ناشران علاقه‌ای به این موضوعات نداشته باشند».

از دیگر ناشرانی که سال‌ها در حوزه کمک‌درسی فعالیت پررنگی داشته انتشارات فاطمی است که در سال جاری ۶۲ عنوان جدید در حوزه کتاب‌های علمی و ۹ کمک‌درسی روانه بازار کتاب کرده است. علاوه بر انتشارات فاطمی انتشارات فرهنگ مصاحب در بخشی به عنوان دانش مطالعات ناشران خوبی در سال‌های اخیر در حوزه کتاب‌های علمی با رویکرد عامه‌پسند داشته است.

منبع: کاتربانج

کفتاری که از آموزش عالی به منزله حوزه عمومی دموکراتیک دفاع می‌کند قادر است برنامه‌ای تدوین کند در راستای ارزاز تعهد بیشتر به بسط جنبش‌های اجتماعی در دفاع از مواهب عمومی. این یعنی بازاندیشی در نحوه تخصیص بودجه آموزش و قاردادن آن در ردیف بودجه مواهب عمومی، یعنی هم در راه سیاست‌هایی مبارزه کنیم که به عدم تخصیص بودجه به آموزش پایان می‌دهد و هم در راه حذف ردیف‌هایی از بودجه که به سیاست‌های مرکبار نظامی و نیز زندانی‌کردن شهروندان اختصاص دارند و برگرداندن بودجه آنها به سیاست‌های حامی آموزش در همه سطوح جامعه. گار سخت آموزش عالی در اینجا این است که تعهد خود را به دموکراسی از دست نداده و درباید نولیبرالیسم در خدمت نیروهای اقتصادی سلطه‌گر و نیروهای ایدئولوژیکی است.

دوم، آموزگاران باید بیذیرند که شهروندان باسواد و انتقادی جزء لاینفک یک حکومت دموکراتیک‌اند و بتوانند این ادعا را ثابت کنند. این بعضی اولویت‌دادن به اخلاق سواد‌آموزی عمومی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شفقت در فرایند یادگیری، به گونه‌ای که دانش، تدریس و تحقیق را با اصول اولیه چیزی در هم آمیزیم که می‌توان دستور زبان یک تخیل اجتماعی و اخلاقی نامید. این کار مستلزم چیزی‌فرقش ارزش‌ها، سنت‌ها، تاریخ‌ها، و تعلیم‌وتربیت‌هایی است که حس کرامت، ظن نفس و شفقت را درون یک دموکراسی واقعی ترویج می‌کنند.

سوم، به آموزش عالی باید به چشم یک حق نگریست، چنان‌که در خیلی کشورها مثل آلمان، فرانسه، نروژ، فنلاند، و بزیل این‌طور است، نه به چشم یک امتیاز بودن برای معدودی افراد. چنان‌که در آمریکا، کانادا و بریتانیا این‌طور است.

چهارم، در دنیایی غرق داده‌ها، معیارهای کمّی، و تبدیل‌شدن دانش به داشتن اطلاعات نیمه از حد، آموزگاران باید دانشجویان را قادر سازند در جنبش و چند حوزه سواد بیاموزند: از فرهنگ نوشتاری و بصری گرفته تا فرهنگ دیجیتالی. دانشجویان باید از مزرهای مرسوم دانش عبور کنند، بتوانند دیالکتیکی فکر کنند و باد بگیرند که فرهنگ را فقط مصرف نکنند بلکه در ضمن به تولید فرهنگ کمک کنند.

پنجم، اساتید دانشگاه‌ها باید حق خود را در نظارت بر ماهیت کارشان و شکل‌دادن به خط‌مشی‌های حکومت‌داری بازپس گیرند. موقعیت‌های شغلی و اساتیدی که ایشان خانه امنیت شغلی‌شان تضمین شود و آزادی اکادمیک و آزادی بیان داشته باشند.

چرا تحلیل رابطه نولیبرالیسم و سواد آموزی عمومی، به‌خصوص در مقام یک پروژه آموزشی، اهمیت دارد؟

تفوق نولیبرالیسم در سیاست آمریکا تظاهر بی‌سوادی عمومی و ریشه‌دار در این جامعه را عیان کرده، فساد نظام سیاسی را برملا کرده، و نشان‌دهنده نوعی تحقیر است که دلایل آن به دهه‌ها قبل برمی‌گردد. در ضمن نشان می‌دهد: تعلقات مدنی از بین رفته، فرهنگ مدنی نابود شده، حیات عمومی زوال یافته و هرگونه برادلسی از شهروندی مشترک تضعیف شده. وقتی ذهنیت‌ها و اخلاقیات بازاری بر همه ابعاد جامعه حاکم می‌شوند، نهادهای دموکراتیک و حوزه‌های عمومی کوچک می‌شوند. تازه اگر بالکل نابود نشوند. با این‌رفتن چنین نهادهایی که از مدرسه‌های دولتی و رسانه‌های مستقل گرفته تا مراکز درمانی عمومی گفتار ناظر به اجتماع، عدالت، برابری، زندگی برای همه‌ای، و موهبت مشترک هم به جد رنگ می‌بازد. در عین حال در این دوران صرفاً با عقل و حقیقت مخالفت نمی‌کنند. با اینکه جنارکه باید و شاید به کمک آنها دعاوی مستدل بیاورند. بلکه تصور وارونه‌ای از حقیقت ارائه می‌کنند و آن را به دنیای زهرآلود خبرهای دروغ ترامپ وامی‌گذارند. مثلا، در دولت ترامپ زبان به یفها رفته، عقل و حقیقت از بین رفته، کلمات و عبارات از هرگونه معنایی تهی شده یا به نقطه مقابل خود بدل شده، و همه اینها به وسیله تولید بی‌پایان طوفان‌های توئیتری ترامپ و نمایش کنونی دلقک فکاهی‌نیوز. این واقعیت ناگوار نشانگر شکستی است در قدرت تحیل مدنی. ارائه اسامی سیاسی و دموکراسی برای همه، همچنین بخشی از یک سیاست است که جامعه از آن هرگونه آزمان دموکراتیکی محروم می‌شود که هرگونه برادلسی از آموزش به عنوان یک موهبت عمومی را تحلیل می‌برد. چیزی که تحت سیطره نولیبرالیسم می‌بینیم نه صرفاً یک پروژه سیاسی برای تحکیم قدرت در دستان نخبگان مالی و شرکتی بلکه بازسازی خود معنای سواد و آموزش نیز هست. دو موردی که برای ایجاد نوعی شهروندی آگاه و جامعه دموکراتیک تعیین‌کننده است. در عصری که در آن سواد و تفکر برای نیروهای ضددموکراتیک مسلط بر همه نهادهای مقتدر، اقتصادی و فرهنگی ایالات متحده خطرناک به شمار می‌رود، حقیقت را مابه دردسر می‌اندازد. چها فضیلت قلمداد می‌کنند، و داوری مستقل و انتقادی را خوار می‌شمارند و با خاک یکسان می‌کنند. تحت حکمرانی جاهلان عقل سلیم کذایی که اینچنین برای همه عادی شده به سواد به دیده تحقیر می‌نگرند، کلمات به ادعا تقلیل یافته‌اند و فرقی میان علم و شبه‌علم نیست. چهل تنها اصل سازمان‌بخش جامعه آمریکاست و رسانه‌های انتقادی در فرهنگ بیش از پیش محو می‌شود.

چهل سال حکمرانی نولیبرالیسم به زبان خصلت نظامی داده، آن را دوستی تندیسه بوچغی‌های تبلیغاتی، بلاهت شوهای تلویزیونی، و فرهنگ روشنفکرستیزی کرده که از نظر سیاسی و فرهنگی شعرواره‌آوست و دستورش از اکثر سیفد صادر می‌شود. این با یکدارید کنار فرهنگ سلبریتی‌پروری که اگوسیستمی ایجاد می‌کند متشکل از جزءبودن‌گیری، بهمزدی، و سرگرمی‌های بزرگ‌ویرق. به این اضافه کنید روشنفکرانی هستند که بر ایشان هر عادی شده حکومت عمومی و مداخله نابرابری و لاتباری‌اند. چها، و دهنیت جنگاوری را جزو نظم طبیعی می‌دانند و در عین حال امکان هرگونه حسی از عاملیت و امر سیاسی را سلب می‌کنند. در ضمن دهه‌سالگی رسانه‌ها هم به این فرهنگ می‌پیوندند و ادعا می‌کنند که آن را بازتولید می‌کنند. رسانه‌هایی که با توهمات و لطف مبارزه کسانی که قبل از آن‌ها زیسته‌اند آزادی، امتیازات و فرصت‌های بیشتری به ارث برده‌اند و امروزه نیز با انتخابی بسیار سرنوشت‌ساز مواجه شده‌اند: اینکه چگونه باید به طلبش بزرگ بشری پاسخ بدهند. پحت‌هایی که نشان می‌دهد مخاطب او بیشتر غربی‌ها هستند تا ساکنان خاورمیانه و آفریقا.

آرزوی بقا

ساحت اخیر قرار در حدود دو درصد کل اراضی فلسطین است. این منطقه شاید از معدود مناطق جهان باشد که بیش از همه جا در اخبار و رسانه‌ها نامش تکرار می‌شود. باریکه غزه آنقدر کوچک است که در گذشته حرکز جدای از سایر اراضی فلسطین دست نمی‌شد. نوار غزه به لحاظ موقعیت جغرافیایی بسیار حیاتی و دریچه دریایی ورود فلسطین به دریچه نقاط جهان بوده و هست. به همین دلیل سبک زندگی در این شهر بسیار منعطف‌تر و جهانی‌تر از سایر بخش‌های کشور رقم زده‌اند. البته سایر جوامعی هم که در عصر جدید در مدیترانه شرقی گذرگاه کشور خود با سایر سرزمین‌ها هستند وضعیتی مشابه هرچه دارند و زندگی در آن شهرها سبک منعطف‌تری دارد. این منطقه به واسطه نزدیکی با دریا و برخورداری از مزر دریایی با مصر و لبنان بسیار بود و روزگار بسیار پررونقی را تجربه می‌کرد تا اینکه اجرای پروژه‌های پاکسازی نژادی اسرائیل در سال ۱۹۴۸ رقم زدنی را در این شهر منطقه تسلی